

СТАНОВИЩЕ НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Научна област: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

Университет: СУ „Св. Климент Охридски“

Факултет по начална и предучилищна педагогика

Катедра: Предучилищна и медийна педагогика

Тема: Овладяване на поведенческа култура при децата
от 3 до 7-годишна възраст

Автор: Надя Григорова Захариева-Цветкова

Научен ръководител: проф. д-р Мария Баева

Изготвил становището: доц. д-р Рени Христова

1. Данни за дисертацията и автореферата.

Представеният дисертационен труд съответства на научните стандарти за разработване на такъв вид изследване. Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение, литература. Текстът е в обем 227 страници, от които 220 – основен текст и 7 страници библиографска справка. Данните от анализа на постигнатите резултати са илюстрирани в 20 таблици и 13 диаграми. Справката за използваната литература съдържа 135 заглавия, от които 77 на български, 7 на руски и 51 на английски език.

2. Актуалност и значимост на проблема

Темата на дисертационния труд е актуална и социално значима, с практическа приложимост в реална образователна среда. Поведенческата култура е един от основните, с непреходна значимост проблеми на педагогическото познание, защото основите на ценностното формиране се поставят в годините на предучилищното детство и тяхното развитие

изисква образователни технологии, адекватни на изискванията на съвременното общество. В този смисъл избраната и разработена от Надя Захариева тема е навременен отговор на потребностите за иновативна теория и практика на предучилищното образование.

3. Организация и методика на изследването

В **увода** убедително е аргументиран изборът, важноста и актуалността на темата, като целенасочено са представени основанията за провеждане на изследването. Обоснована е ролята на рефлексията и нейните възможности за самопознание и познание на другите, за самовлияние и взаимовлияние, за комуникация и социално научаване при овладяване на културата на поведение от децата в предучилищна възраст. Коректно са формулирани **целта, хипотезата и задачите** на дисертационното изследване.

В **първа глава** е изведена теоретичната постановка за формиране на поведенческа култура в периода на предучилищното детство. Надя Захариева-Цветкова задълбочено изяснява понятието рефлексия, като откроява съдържателните ѝ характеристики и връзки с естетиката, морала, нравствеността. Гради логически теоретичната концепция за рефлексията върху вижданията на класиците философи (Е. Кант, Г. Хегел, Д. Дюи) и психолози (Л. С. Виготски, С. Л. Рубинщайн и В. В. Давидов), съвременните становища на Х. Гадамер К. Ясперс, Кортхаген, Х. Гарднър и на българските учени Д. Гюров Д. Янева Ел. Алексиева. Удачно са разкрити възрастовите особености в развитието на 3–7-годишните деца, ролята на социалното учене, мотивацията и самомотивацията за формиране на поведенческа култура през периода, който обект на изследването. Много подробно са представени съвременните направления и подходи за учене (екологичен, конструктивизъм и конструкционизъм), с акцент социално учене в дигитална среда – предимствата, рисковите, правилата (етикет) на комуникация. В стремежа на авторката да

демонстрира познаване на различни авторови концепции за ученето се губи обосновката на основната теза – как чрез тези теории да се подпомогне формирането на поведенческа култура при децата от предучилищна възраст, да се открие тяхната приложимост, съобразно спецификата на този възрастов период.

В направения теоретичен обзор проличават много добре уменията на докторантката да борава с научната литература, да систематизира и конкретизира основните понятия, което ѝ дава възможност теоретично да конструира експерименталния модел на проучването.

Във **втора глава** са представени теоретико-експерименталните и организационните параметри на изследването. Целта и хипотезата са научнообосновани и добре формулирани, задачите открояват логиката на провеждания теоретико-експериментален процес. Тяхното доказване се постига чрез комплекс от изследователски методи: теоретично проучване на български и чуждестранни източници по изследваната проблематика, психолого-педагогически експеримент, в който нивото на социално научаване на децата се установява чрез диагностичен тест и наблюдение на поведенческите прояви, анкетно проучване за установяване мнението и отношението на родителите към заниманията по поведенческа култура; статистическа обработка и анализ на резултатите от изследването.

Педагогическият модел за развиване на поведенческата култура на децата от подготвителна група е структуриран прецизно. Тематичното съдържание е разпределено целесъобразно през цялата учебна година в 23 педагогическите ситуации, групирани в четири ядра, интегриращи основните равнища при формиране на детската поведенческа култура, с точно формулирани цел, задачи, очаквани резултати и методически насоки на провеждане на всяка една от темите. Табличното представяне на модела и подробно описаните тематични единици го правят лесно приложим в педагогическата практика.

В трета глава са обобщени резултатите от експерименталното изследване. Направен е задълбочен прецизен анализ, с подходящо подобрени статистически методи, съобразно целите и задачите на емпиричното изследване, вида и обема на получените данни. Сравнителният анализ е подкрепен с таблици и диаграми, което дава възможност за проследяване на настъпилите положителни тенденции в поведенческата култура на изследваните деца. Поместените след анализа ”3.3.Норми на поведение в различни ситуации в ежедневието, приети в ЕС и САЩ, на базата на които са правени експериментите и проучванията” (с. 187-217), авторско дело на докторантката са много ценни за поведенческата култура на всеки човек, но биха се открили по-добре, ако са представени отделно в приложение.

В заключението докторант Надя Захариева–Цветкова много добре интерпретира и обобщава резултатите от извършената теоретико-експериментална дейност, прави изводи и извежда целесъобразни препоръки.

Авторефератът отговаря на изискванията, ясно и синтезирано представя структурните параметри на дисертационния труд.

4. Научни приноси

Постигнатите резултати и основните приноси от извършеното теоретико-експериментално изследване могат да се обобщят както следва:

1. Направено е задълбочено теоретично проучване и систематизиране на теории и концепции на български и чужди философи, психолози и педагози, въз основа на което е конструиран експериментален модел за формиране на поведенческа култура при деца от предучилищна възраст.

2. Конкретизирани са критерии, чрез които са проведени диагностични процедури и статистически се доказва ефективността на

поведенческият модел при адаптирането на децата към различна социална среда и положителното влияние на рефлексивния метод на обучение за успешната комуникация на 3–7-годишните с връстници и с възрастни.

3. Разработен и апробиран е цялостен експериментален модел за формиране на поведенческа култура при деца от подготвителна група, включващ тематично разпределение, цели, задачи, очаквани резултати и методички предложения, което го прави приложим в образователната среда на детската градина и обогатява теорията и практиката на предучилищното образование.

5. Публикации по темата.

Надя Захариева-Цветкова представя 20 статии, от които 4 са по-тясно обвързани с темата на дисертационния труд, а останалите в по-широк ракурс кореспондират с изследователската проблематика.

Заклучение

Представеният за обсъждане и защита дисертационен труд е резултат от много добре организирано и извършено теоретико-експериментално изследване, постиженията от което имат теоретична и приложна значимост. Трудът е добре структуриран, изложението е последователно и логично, демонстрирана е компетентност и отговорност на докторантката към изследваната проблематика.

Оценявам положително дисертационния труд и приносите на автора, предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” на Надя Григорова Захариева-Цветкова в професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

26.05. 2017 г.

.....

доц. д-р Рени Христова-Коцева